

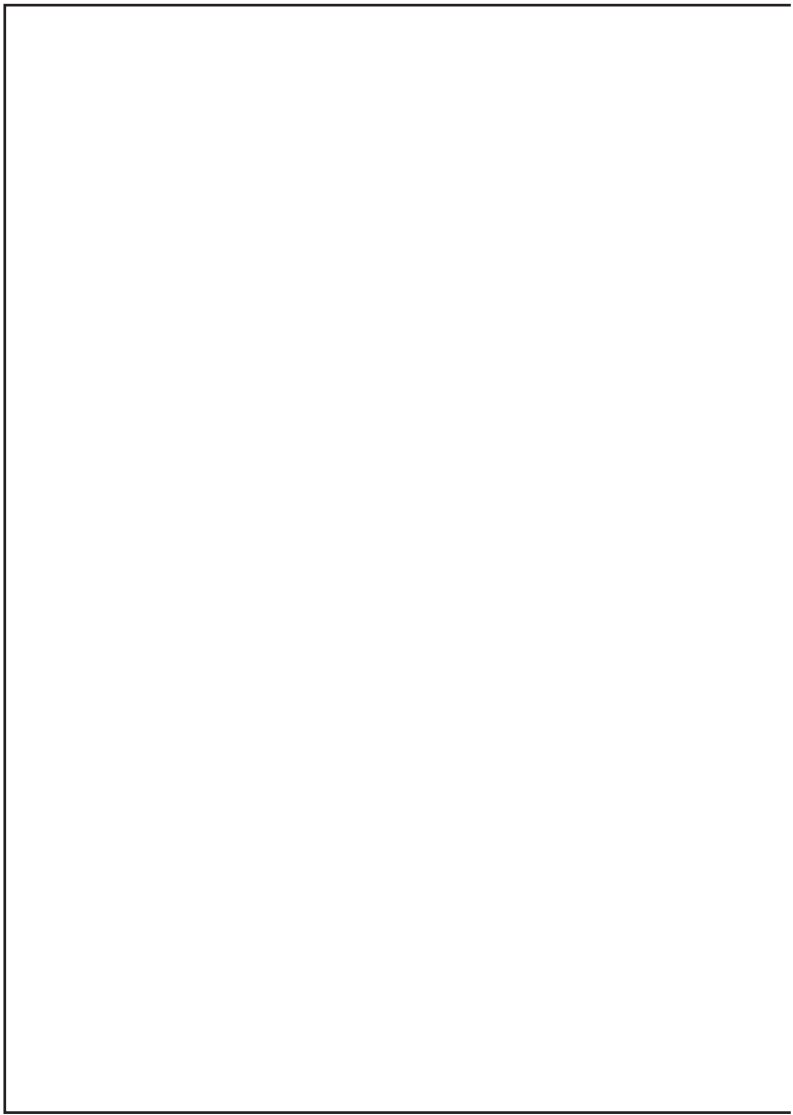
John
Boyne

Rebrík
do neba

SVETOVÁ PRÓZA

John
Boyne

Rebrík
do neba

Z angličtiny preložil
OTTO HAVRILA

slovarť

Copyright © John Boyne 2018

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2026

Translation © Otto Havrila 2026

Cover photography by Txema Yeste/Trunk Archive

ISBN 978-80-556-7146-8

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Stephenovi Walshovi

I. ČASŤ

PRED PÁDOM
BERLÍNSKEHO MÚRU

Nič, čo sa odohráva v oblasti sexuality, nie je súkromnou vecou jednotlivca, ale týka sa života a smrti celého národa.

Heinrich Himmler

1

Západný Berlín

Keď som prijal to pozvanie, bol som celý nesvoj, že sa mám zase vrátiť do Nemecka. Naposledy som tam bol pred dávnymi rokmi, sám som nevedel, aké spomienky sa vo mne prebudia.

Jar 1988 – v tom roku vstúpilo do jazyka slovo *perestrojka* – sedel som v bare hotela Savoy na Fasanenstraße a premýšľal som o svojich blížiacich sa šesťdesiatych šiestych narodeninách. Čašník otvoril na stole predou mnou fľašu rizlingu a nalial do širokého pohára v tvare – ako som si prečítal v nápojovom lístku – ľavého prsníka Márie Antoinetty. Víno bolo výborné, jedno z drahších na zozname drahých vín, no objednal som si ho bez výčitiek, lebo vydavateľ ma uistil, že uhradí všetky útraty. Tolká veľkorysosť! Pre mňa niečo nové. Moja vyše tridsaťpäťročná spisovateľská kariéra, počas ktorej som napísal šesť krátkych románov a mizernú zbierku básní, sa nevyvíjala úspešne. Objavili sa vcelku pozitívne recenzie, no žiadna moja kniha nezbudila veľký záujem u čitateľov a už vôbec nie záujem zahraničia. Na moje veľké prekvapenie som však vlani na jeseň dostal za svoj šiesty román *Des* významnú cenu. Kniha sa potom celkom slušne predávala a preložili ju do mnohých jazykov. Nezaujem, na ktorý zvyčajne narážali moje diela, nahradil obdiv a seriózne bádanie, na stránkach literárnych časopisov prebiehal spor, kto sa najväčšmi zaslúžil o moje znovuzrodenie. Odrazu sa začali hrnúť pozvánky na literárne festivaly, verejné vystúpenia a rôzne akcie v zahraničí. Jedným z miest, kam ma pozvali, bol aj Berlín, mesiac som mal absolvovať autorské čítania

v Literaturhause, no hoci som sa v Berlíne narodil, vôbec som sa tam necítil ako doma.

Vyrastal som neďaleko Tiergartenu, hrávali sme sa tam v tieni sôch pruských aristokratov. S rodičmi sme pravidelne chodievali do zoologickej záhrady a sníval som o tom, že sa tam raz zamestnám ako ošetrovateľ zvierat. V šestnástich sme s kamarátmi z Hitlerjugendu s hákovými krížmi na rukávoch stáli v neďalekom parku a s jasotom sme sledovali, ako tam v rámci Hitlerovho plánu na vybudovanie *Welthauptstadt Germania* premiestňujú Begasov Pomník Bismarckovi, ktorý dovtedy stál pred Reichstagom. O rok som sa z chodníka na ulici Unter den Linden díval na tisíce príslušníkov Wehrmachtu, ktorí tam maširovali po úspešnej anexii Poľska. O desať mesiacov som sa zúčastnil na zhromaždení mladých vojakov v parku Lustgarten, stál som v treťom rade a spolu s ostatnými som salutoval a sľuboval vernosť fűhrerovi, ktorý na nás reval z tribúny pred palácom Tisícročnej ríše.

Keď som v roku 1946 napokon opustil Fatherland, niekoľko rokov som učil na cambridgeskom gymnázii. Nebolo to tam ľahké – chlapci, ktorých rodiny boli traumatizované a unavené štyrmi desaťročiami ozbrojených konfliktov a krehkého mieru medzi našimi dvoma národmi, sa mi posmievali pre prízvuk. Potom ma prijali na Cambridgeskú univerzitu, kde som študoval anglickú literatúru. Po získaní doktorátu som však dostal miesto na fakulte v King's College, kde na mňa hľadeli ako na nejakú kuriozitu – ako na človeka, ktorého vytrhli z radov vražednej teutónskej generácie a prichýlila ho slávna britská inštitúcia, ochotná prejavíť po víťaznej vojne veľkodušnosť. O desať rokov som tam nastúpil ako profesor a vďaka finančnému zabezpečeniu a rešpektu, ktoré prináša tento titul, som mal prvý raz od detstva pocit istoty – istoty domova a trvalého zabezpečenia.

Keď ma však niekomu predstavovali, povedzme rodičom mojich študentov alebo nejakému darcovi, ktorý zavítal do školy, takmer nikdy si neodpustili poznámku, že som „aj spisovateľ“. Tento dôvetok ma miatol a privádzal do rozpakov. Pravdaže, dúfal som, že mám aspoň štipku talentu, a želal som si širší okruh čitateľov, no na neodvratnú otázku *Poznal by som niektorú z vašich kníh?* som zvyčajne odpovedal *Asi nie*. Ľudia, s ktorými som sa zoznámil, ma zvyčajne žiadali, aby som menoval niektoré svoje romány, a ja som im vyhovel, vymenoval som ich v chronologickom poradí s pocitom poníženia, lebo mali na tvári napísané, že tie názvy im nič nehovoria.

V ten večer, o ktorom rozprávam, som mal za sebou náročné vystúpenie v Literaturhause – verejný rozhovor s novinárom z *Die Zeit*. V nemčine – jazyku, ktorým som od príchodu do Anglicka pred vyše štyridsiatimi rokmi takmer vôbec nerozprával – som sa už necítil doma. Zabezpečili herca, ten mal prečítať obecenstvu jednu kapitolu z môjho románu. Keď som mu povedal, ktorú kapitolu som vybral, pokrútil hlavou a spýtal sa ma, či nemôže radšej prečítať predposlednú kapitolu. Samozrejme, odmietol som s vysvetlením, že navrhovaný úryvok prezrádza skutočnosti, ktoré majú byť pre čitateľa prekvapením. Nie, nástojil som, čoraz podráždenejší bezočivosťou toho rozčarovaného Hamleta, ktorého koniec koncov pozvali len na to, aby vstal, nahlas niečo prečítal a odišiel zadným vchodom. Nie, zopakoval som zvýšeným hlasom. Tú nie. Túto.

Herec sa náramne urazil. Zdalo sa, že na čítanie pred obecenstvom sa pripravuje rovnako dôkladne ako na vystúpenie na doskách Schaubühne. Pomyslel som si, že je arogantný, aj som mu to povedal. Z obecenstva sa ozvali zvýšené hlasy, vyviedlo ma to z miery. Nakoniec súhlasil, no veľmi neochotne. Po nemecky som vedel celkom slušne, počul som, že číta vložne, bez nasadenia potrebného na to, aby zaujal obecenstvo.

Po skončení čítačky som sa sklamaný vrátil do hotela, už som nechcel nič, len sa zavrieť vo svojej izbe.

Toho chlapca, asi dvadsaťdvaročného mladého muža roz-nášajúceho nápoje, som si všimol už predtým, lebo bol veľmi pekný, a keď som sa napil vína, zdalo sa mi, že na mňa pozrel. V hlave mi skrsla čudná myšlienka – možno ho fyzicky priťahujem, no vedel som, že je to absurdné. Bol som starý a nikdy som nepôsobil až tak príťažlivo, dokonca ani v jeho veku, keď čaro mladosti zakrýva všetky telesné nedostatky. Odvtedy, čo *Des* zaznamenal úspech a stal som sa literárnou celebri-tou, v novinách som neraz čítal, že moja tvár je „poznačená životom“ a „sú do nej vpísané veľké strasti“, našťastie nikto netušil, ako ďaleko do minulosti tie strasti siahajú. Také poznámky sa ma však nijako nedotýkali, lebo som nebol márnomyseľný a myšlienky na ľúbostný vzťah som už dávno pustil z hlavy. Túžba, ktorá ma spaľovala celú mladosť, rok-mi zoslabla, ostal som panensky nedotknutý a úľava, ktorá nastane, keď pošlete žiadostivosť do vyhnanstva, sa ponáša na pocity človeka, ktorý zosadne z divého koňa cválajúceho prériu. Bolo to pre mňa veľké dobrodenie, obrnilo ma to voči čaru pekných mládencov, ktorí rok čo rok prúdili do pred-náškových siení v King's College a neraz so mnou bez hanby flirtovali v nádeji, že dostanú lepšiu známku, a vyvaroval som sa aj vulgárnych fantázií či trápneho sklonu k blahosklonnos-ti. Nemal som žiadnych obľúbencov, žiadnych chránencov, nikomu som neposkytol zámienku na to, aby v mojej peda-gogickej činnosti našiel nejaké nečestné pohnútky. Preto ma prekvapilo, keď som si uvedomil, že na toho mladého čašníka uprene pozerám a cítim takú silnú túžbu.

Znovu som si nalial vína a načiahol som sa za koženým kufríkom pri stoličke, mal som v ňom zápisník a dve knihy: anglické vydanie románu *Des* a signálny výtlačok románu od jedného starého priateľa, ten román mal vyjsť o niekoľko

mesiacov. Otvoril som ho tam, kde som prestal čítať, asi v treťine knihy, no nevedel som sa sústrediť. Inokedy som s tým nemal problém, a tak som zdvihol zrak od knihy a pýtal som sa v duchu, čo je za tým. V bare nebol veľký hluk. Nenachádzal som jediný dôvod náhlejšej straty sústredenosti. A potom, keď okolo mňa prešiel ten mladý čašník a za ním opojná vôňa chlapčenského potu, uvedomil som si, že za tým je on. Vkradol sa mi do vedomia ako zlodej a nechcel odtiaľ odísť. Odložil som román a sledoval som, ako kúsok odo mňa odpratáva zo stola, utiera stôl vlhkou handrou, znovu naň kladie podložky pod poháre a zapaluje sviečku.

V štandardnej rovnošate hotela Savoy – čierne nohavice, biela košeľa a elegantná gaštanovohnedá vesta prizdobená odznakom hotela – priemerne vysoký, dobre stavaný, hladká pokožka akoby nepoznala britvu, plné červené pery, husté obočie a štica čiernych vlasov, ktorá vyzerala, akoby s odhodlaním troch stoviek Sparťanov pri Termopylách bojovala proti každému hrebeňu, ktorý by ju chcel skrotiť. Pripomenul mi Caravaggiov portrét mladého Minnitiho, ktorý som vždy obdivoval. No predovšetkým z neho vyžarovala mladosť, neodolateľná zmes životného elánu a nespútanej sexuality. Uvažoval som, čo asi robí, keď nemá službu v Savoyi. Zatiaľ sme spolu neprehodili ani slovko, no predpokladal som, že je dobrý, slušný a láskavý.

Chcel som sa znovu pustiť do čítania, no márne, a tak som otvoril zápisník, aby som si pripomenul, čo ma čaká v najbližších mesiacoch. Literárne turné v Kodani a Ríme. Literárny festival v Madride a séria rozhovorov v Paríži. Pozvanie do New Yorku, séria autorských čítaní v Amsterdame. A, pravdaže, po každej akcii návrat do Cambridgea, kde mi poskytl ročné voľno na moje nečakané promo akcie.

Zo zamyslenia ma vytrhol nudný bezočivý hlas s otázkou, či si ešte niečo dám. Podráždene som zdvihol zrak. Predo

mnou stál starší kolega toho mládenca, tučný, s tmavými kruhmi pod očami. Fľochol som na fľašu rizlingu, bola takmer prázdna – naozaj som sám vypil celú fľašu? – a pokrútil som hlavou, predpokladal som, že zakrátko sa poberiem spať.

„Ale povedzte mi,“ povedal som a dúfal som, že svojou dychtivosťou si nevyslúžim poníženie, „ten chlapec, čo tu pred chvíľou roznášal nápoje... ešte je tu? Chcel som sa mu poďakovať.“

„Šichta sa mu skončila pred desiatimi minútami,“ odvetil. „Asi už šiel domov.“

Snažil som sa nedať najavo sklamanie. Už dávno som nepocítil takú silnú nečakanú túžbu a nevedel som, ako sa mám správať, keď sa tá túžba nenaplnila. Nebol som si istý, čo od neho chcem, no čo už môže človek chcieť od Mony Lisy či sochy Dávida? Môže len mlčky sedieť a žasnúť nad ich záhadnou krásou. Na druhý deň poobede som sa mal vrátiť domov, nemohol som teda ani len pomýšľať na to, že večer neplánovane zjdem do baru. Koniec; viac ho neuvidím.

Vzdychol som si a možno by som sa aj zasmial nad svojou pochabosťou, ale nebolo mi do smiechu, cítil som len túžbu a lútosť. Samota, ktorú som znášal celý život, už dávno prebolela, no teraz sa bez varovania ohlásila znovu a o pozornosť sa prihlásila stará, zabudnutá bolesť pri srdci. Spomenul som si na Oskara Götta a na našu ročnú známosť. Keď som zavrel oči, videl som jeho tvár, sprisahanecký úsmev, tmavomodré oči a krivku chrbta – spal vtedy v penzióne v Postupime počas nášho spoločného cyklistického víkendu. Keď som sa lepšie sústredil, spomenul som si aj na úzkosť, ktorú som cítil, keď sa prebudil a zistil, ako sa k nemu nehanebne tlačím.

Vtom ma na moje prekvapenie ktosi znova vyrušil. Zdvihol som zrak. Predo mnou stál ten mladý čašník, teraz už v tmavých džínsoch, neformálnej košeli s dvoma rozopnutými gombíkmi pri krku a v koženej bunde s kožušinovým lemom na golieri. V ruke stískal vlnenú čiapku.

„Prepáčte, že vás ruším,“ povedal a hneď mi bolo jasné, že nie je Nemeč, ako som predpokladal, ale Angličan, podľa prízvuku z Yorkshiru alebo z Jazernej oblasti.

„Vy ste pán Erich Ackermann, však?“

„Áno,“ odvetil som, prekvapený, že ma pozná.

„Smiem vám podať ruku?“

Vystrel som ruku. Dľaň mal mäkkú, nechty pekne ostrihané. Potrpí si na to, ako vyzerá, pomyslel som si. Na pravom prostredníku mal obyčajný strieborný prsteň.

„Pravdaže,“ odvetil som, trochu zarazený, ako sa všetko zvrtilo. „Ale my sa nepoznáme, však?“

„Nie, ale som vaším veľkým obdivovateľom,“ povedal. „Prečítal som všetky vaše knihy. Prečítal som ich ešte predtým, ako vyšiel *Des*, takže sa neriadim tým, aký vietor v literatúre práve fúka.“

„Ste veľmi láskavý,“ povedal som, snažiac sa zakryť radosť. „Takých ľudí nie je veľa.“

„O umenie sa nezaujímam veľa ľudí,“ odvetil.

„To je pravda,“ súhlasil som, „no nezaujmem ľudí by umelca nemal nikdy odradiť.“

„Dokonca som čítal vašu knižku básní,“ doložil.

Uškrnul som sa. „Sú to mizerné básne.“

„Dovolím si nesúhlasiť,“ povedal a zacitoval jeden verš. Zdvihol som ruky a poprosil som ho, aby prestal. Rozžiarené sa usmial, ukázali sa dokonalé biele zuby. S drobnými vráskami, ktoré mu vyskočili pri úsmeve, bol ešte krajší.

„A vy ako sa voláte?“ spýtal som sa, potešený, že môžem naňho neskrývane hľadieť.

„Maurice,“ odvetil. „Maurice Swift.“

„Teší ma, že vás poznávam, Maurice,“ pokračoval som. „Som rád, že sa ešte nájdu mladí ľudia, ktorých zaujíma literatúra.“

„Chcel som študovať literatúru na univerzite,“ prezradil, „no rodičia si nemohli dovoliť, aby mi platili školné. Preto

som prišiel do Berlína. Chcel som odísť z domu a zarábať si na seba sám.“

Povedal to trochu zatrpknuto, no zarazil sa, aby neprezradil viac. Prekvapilo ma, ako rýchlo prešiel do dramatického tónu.

„Smiem vám ešte objednať víno?“ spýtal sa. „Rád by som sa vás povypytoval na vašu prácu.“

„Bude mi potešením,“ odvetil som, nadšený, že s ním môžem chvíľu pobudnúť. „Prosím, posadte sa, Maurice. No trvám na tom, aby to pripísali na môj účet. Nenechám vás predsa platiť.“

Rozhliadol sa, pokrútil hlavou. „Tu nesmiem piť. Zamestnanci nesmú sedieť so zákazníkmi. Ak ma prichytia, vyhodia ma. Vlastne by som sa nemal s vami ani rozprávať.“

„Rozumiem,“ povedal som, položil som pohár a pozrel som na hodinky. Bolo iba desať hodín, bary budú ešte otvorené. „Možno by sme mohli ísť niekde inde. Nerád by som vám narobil problémy.“

„S radosťou,“ odvetil. „Cez pauzu som si odskočil z práce, aby som si vypočul váš rozhovor. Dúfal som, že z *Desu* budete čítať vy, no ukážku čítal akýsi herec, podľa mňa to za veľa nestálo.“

„Hneval sa, že som vybral úryvok, ktorý sa mu nepáčil.“

„Je to predsa váš román,“ zamračil sa Maurice. „Čo je ho do toho?“

„To som si myslel aj ja,“ dal som mu za pravdu. „Ale on mal inú predstavu.“

„Keď som odtiaľ odišiel, ešte čítal, takže som vás nepočul odpovedať na žiadnu otázku, a pritom by som sa vás rád na všeličo spýtal! Ale celý čas ste sa mračili, pán Ackermann.“

Zasmial som sa. „Povedzme to tak, že to nebol najprijemnejší večer,“ odpovedal som. „Teraz je to už lepšie. A volajte ma Erich, prosím.“

„To si nedovolím.“

„Trvám na tom.“

„Tak teda... Erich,“ povedal potichu, skúšal to slovo na jazyku, vyzeral trochu nervózny. Možno to bolo mojím egom, prebudenou túžbou alebo jedným aj druhým, no tešila ma chvála a obdiv, ktoré sa rinuli z jeho úst do mojich uší. „Naozaj chcete, aby sme šli inde?“ spýtal sa. „Nerád by som vás oberal o čas. Nie ste unavený?“

„Vôbec nie som unavený,“ odvetil som, hoci po skorom nástupe leta a nevydarenej akcii som bol vyštvavený. „Veďte ma. Určite poznáte mesto lepšie než ja.“

Vstal som – v duchu som si vynadal, že som pritom vzdychol – a nevedjak som ho na chvíľu chytil za rameno. Sval pod mojou rukou stvrdol, našponoval sa.

„Kam pôjdeme?“ spýtal som sa. Povedal názov baru na opačnej strane Tiergartenu neďaleko Brandenburskej brány. Na chvíľu som zaváhal – bolo to kúsok od zničeného Reichstagu a tam som sa nechcel vracieť, no prikývol som. Nechcel som riskovať, že si to rozmyslí.

„Nie je to ďaleko,“ povedal, akoby cítil, že váham. „Taxíkom desať minút. A o tomto čase je tam pokoj. Môžeme sa normálne rozprávať, nemusíme kričať.“

„Výborne,“ odvetil som, „tak ma veďte.“

A keď sme vychádzali z hotela, povedal niečo, čo ma zvyčajne vydesilo, no teraz som nepochopiteľne cítil vzrušenie.

„Aj ja som spisovateľ,“ riekol s menšími rozpakmi, akoby priznal, že túži letieť na Mesiac. „Alebo sa o to aspoň pokúšam.“

2

Kodaň

Cestu do Dánska som mal naplánovanú na tri dni na začiatok apríla; večer po čítačke v Kráľovskej knižnici som mal poskytnúť novinám rozhovor. Mój dánsky vydavateľ mi ponúkol

ubytovanie jednu noc navyše, aby som si pozrel mesto. Súhlasil som, druhú izbu som na vlastné náklady rezervoval pre Mauricea – pristal, že ma bude sprevádzať v trocha nejasnej úlohe osobného asistenta. Chcel som, aby sme mali izby vedľa seba, preto som dva týždne predtým poslal do hotela opatrne sformulovanú žiadosť. Aby som mal svojho mladého priateľa poruke, keby som niečo potreboval, vravel som si. Bolo to jedno z mnohých klamstiev, ktoré som si nahováral v prvom roku nášho vzťahu.

Na konci nášho spoločného večera v Berlíne pred šiestimi týždňami som dal Mauriceovi svoju adresu, aby sme ostali v kontakte, a po návrate na univerzitu som plný nádeje čakal na jeho list, no list neprišiel. Rozmýšľal som, či niekde nezapotrešil papierik, na ktorý som mu napísal adresu. Alebo mi napísal a list sa na pošte stratil. Uvažoval som, či mu nemám napísať prvý a ako spiatočnú adresu uviesť hotel Savoy, no každý list, ktorý som napísal, pôsobil ešte trápnejšie než predošlý, a tak som sa na to vykašľal. Po takmer mesačnom mlčaní som už nedúfal, že dá o sebe vedieť, no ešte v ten deň prišla ako v nejakom románe veľká obálka s menom Maurice Swift a berlínskou spiatočnou adresou na zadnej strane.

V liste sa ospravedlnil, že mi píše po takom dlhom čase, vraj si nebol istý, či má prijať môj návrh, že by som si niečo od neho prečítal, alebo či to nebol odo mňa len prejav slušnosti po niekoľkých pohároch vína. Tak či onak priložil k listu poviedku s názvom *Zrkadlo* a požiadal ma, či by som si ju neprečítal a nenapísal, čo si o nej myslím, nech ho nijako nešetím.

Pravdaže, nemal som v úmysle zrušiť sľub, no keď som si poviedku prečítal, bol som sklamaný. Nebolo to bohviečo. Hlavná postava, navidomoči verný obraz autora, plachý muž, ktorý podceňoval sám seba, k dievčatám sa správal priam komicky nešikovne a zamotával sa do katastrofálnych sexuálnych vzťahov. A predsa som vycítil v tom dielku aj štipku

márnomyseľnosti – trčalo z neho, že hrdina doslova očarí každého, kto mu skríži cestu. Napriek banálnej zápletke však bola poviedka napísaná dobre. Na vetách očividne usilovne pracoval, brúsil ich – bral som to ako dôkaz, že v ňom predsa len drieme talent. Keby nebola nudná samotná zápletka, povedal som si, poviedka by mohla aj vyjsť.

Nechcel som vyzeráť nedočkavý a pripomenul som si, ako dlho mu trvalo, kým mi napísal, preto som odpovedal až po nekonečných troch dňoch a poslal som mu dôkladne premyslenú kritickú analýzu poviedky. Väčšinou som ju chválil, no podotkol som, že by sa dala zlepšiť, keby niektorým miestam venoval väčšiu pozornosť. V postkripte som uviedol, že sa chystám do Kodane, a spýtal som sa, či by ma nechcel sprevádzať, lebo už nie som najmladší a cesta bude zrejme únavná. *Mohli by ste na vlastnej koži zakúsiť život spisovateľa*, napísal som v nádeji, že ho tým nalákam. *Prirodzene, všetky výdavky Vám uhradím a zaplatím za všetko, čo budem od Vás počas cesty vyžadovať.*

Tentoraz odpovedal takmer obratom vzrušeným *áno* a načrtli sme predbežný plán. No týždeň pred odchodom som z nášho opätovného stretnutia znervóznel, bál som sa, že ten príjemný večer v Berlíne sa nám v Dánsku nepodarí zopakovať a čaro vyprchá. Ale nie, keď sme sa znovu stretli, Maurice sa od prvej chvíle správal prístupne a priateľsky, a ak si aj všimol, ako uprene naňho pozerám, nevytkol mi to ani slovom. Všimol som si každú drobnosť: rozopnuté vrchné gombíky na košeli, vykúkajúcu holú pokožku, lákavú priehľbinu v strede hrudníka, vyhrnuté nohavice, keď si prekrížil nohy, zvodný členok, ktorý pri tom odhalil, lebo nikdy nenesil ponožky, afektovanosť, ktorá mi pripadala rovnako smiešna ako erotic-ká, ako vystrčil jazyk a oblizol si pery zakaždým, keď priniesli jedlo, i jeho neutíchajúci apetít roľníka po celodennej práci na poli. Tieto i mnohé ďalšie detaily som si zapísal, vryl som si

ich do pamäti, všetko, čo sa mi nepáčilo, som zasunul kamsi do zadného priečinka mysle, a keď rozprával, jednoducho som sa naňho díval, mal som pocit, že chlapec, ktorý sa zrazu zjavil v mojom živote, ma omladil, a snažil som sa nemyslieť na to, aké to bude bolestné, keď sa zase odlúčime.

V posledný spoločný deň som navrhol, aby sme sa vybrali do zámku Frederiksborg pod neurčitou zámkou, že zamýšľam napísať historický román o požiari v roku 1859 a o tom, akú úlohu zohral kodanský pivovar Carlsberg pri obnove zámku. Súhlasil a hneď začal konať ako ozajstný asistent – rezervoval dva lístky na vlak v prvej triede, naštudoval si históriu a architektúru zámku a počas cesty mi o všetkom referoval. Po niekoľkých príjemných hodinách, keď sme si prezerali najväčšie poklady zámku a prechádzali sa po záhradách, kúsok odtiaľ sme našli malú reštauráciu, sadli sme si do kúta a objednali sme si mäsové guľky a miestne pivo.

„O tomto som vždy sníval,“ vyhlásil Maurice s rozžiarenými modrými očami a nadšene sa rozhlíadal. „Byť profesionálnym spisovateľom, cestovať po cudzích krajinách, čítať ukážky zo svojich diel alebo zbierať materiál na ďalší román. Nechcete skončiť s učiteľovaním a písať na plný úväzok? Teraz, po úspechu *Desu*, by ste si to už hádam mohli dovoliť.“

„Nie,“ pokrútil som hlavou. „Cambridge mi poskytol na viac než štyridsať rokov domov a prácu, veľmi si to vážim. Prestať písať by som nedokázal, je to moje pravé ja, no neteším sa na deň, keď odídem do dôchodku a prestanem učiť.“

Vybral z tašky zápisník, bledomodrý Leuchtturm 1917 s očíslovanými stranami a lacetkou, a začal čosi písať; robil to od nášho prvého rozhovoru v Kodani a nesmierne mi to lichotilo.

„Čo je?“ spýtal som sa s úsmevom. „Povedal som niečo múdre?“

„Domov a práca,“ odvetil, ani nezdvihol zrak, len ďalej zúrivo písal. „A rovnováha. Zdá sa, že sa vám podarilo nájsť rov-